

SELETUSKIRI

Regionaalministri määruse „Riigieelarve seaduse alusel kehtestatud riigihalduse ministri määruste muutmine vähese tähtsusega abi andmise aluste muutumise tõttu“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 ja atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõike 3 ja § 182¹ lõike 5 alusel.

Eelnõuga asendatakse viited Euroopa Komisjoni määrusele nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes, viitega komisjoni määrusele (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023)¹. Uus Euroopa komisjoni määrus jõustus 1.01.2024 ja kehtib kuni 31.12.2030. Peamised antud toetusmeedet puudutavad muudatused on vähese tähtsusega abi ülemmäära tõstmine ettevõtte kohta 200 000 eurolt (kehtis alates 2008. aastast) 300 000 eurole kolme aasta jooksul, et võtta arvesse inflatsiooni. Ka arvestatakse kolmeaastast ajavahemikku edaspidi jooksvalt, mitte enam majandusaasta põhiselt.

Lisaks asendatakse viited Euroopa Komisjoni määrusele (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.04.2012) viidetega komisjoni määrusele (EL) 2023/2832 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2832, 15.12.2023)². Komisjoni määrusega on seni kehtinud ülemmäär tõstetud ettevõtte kohta 500 000 eurolt (kehtib alates 2012. aastast) 750 000 eurole kolme aasta jooksul, et võtta arvesse inflatsiooni. Ka arvestatakse kolmeaastast ajavahemikku edaspidi jooksvalt, mitte enam majandusaasta põhiselt. Ka nimetatud komisjoni määrus jõustus 1.01.2024

Euroopa Komisjoni määrused on siseriikliku õigusesse otsekohalduvad. Samas näevad mõlemad komisjoni määrused ette üleminekuperioodi (vana määruse) kohaldamise võimaluse kuni 1.07.2024, mistõttu jõustatakse käesoleva määruse muudatusi erinevate toetusmeetmete puhul eri aegadel, et arvestada taotlejate võrdse kohtlemisega käimas- ja pooleliolevates taotlusvoorudes.

Teisi muudatusi eelnõuga muudetavates määrustes ei tehta. Eelnõu ei ole seotud teiste menetluses olevate eelnõudega ega Vabariigi Valitsuse tegevuskavaga.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalarengu osakonna regionaalpoliitika valdkonnajuht Kaire Luht (5885 1371, kaire.luht@agri.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kohalike omavalitsuste osakonna KOV õigusvaldkonna juht Martin Kulp (5885 1442, martin.kulp@agri.ee).

¹ Leitav: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=OJ:L_202302831

² Leitav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32023R2832>

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb seitsmest paragrahvist, millega asendatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 ja atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 alusel antud toetusmeetmete määrustes viited Euroopa Komisjoni määrusele (EL) nr 1407/2013, viitega komisjoni määrusele (EL) 2023/2831 või viited Euroopa Komisjoni määrusele (EL) nr 360/2012 viidetega Euroopa komisjoni määrusele (EL) 2023/2832 ja sellest tulenevalt muudetakse ka kohaldatavat VTA määra või muid tingimusi.

1) Peamised muudatused Euroopa Komisjoni määruses (EL) 2023/2831:

- * Ülemmäära tõstmine ettevõtte kohta 200 000 eurolt (kehtib alates 2008. aastast) 300 000 eurole kolme aasta jooksul, et võtta arvesse inflatsiooni.
- * Kolmeaastast ajavahemikku hakatakse vaatama jooksvalt ja mitte enam majandusaasta põhiselt.
- * Maanteetranspordiettevõtjale antava vähese tähtsusega abi madalama piirmäära kaotamine.
- * Liikmesriikidele kohustuse kehtestamine registreerida vähese tähtsusega abi riiklikul või ELi tasandil kehtestatud keskregistris alates 1. jaanuarist 2026, vähendades sellega ettevõtete aruandluskohustust.
- * Finantsvahendajatele mõeldud safe-harbour kasutuselevõtt, et veelgi hõlbustada laenude ja tagatiste vormis abi andmist, mis ei nõua enam eeliste täielikku edasiandmist finantsvahendajatelt lõppkasusaajatele.
- * Muudatusi on tehtud ka vähese tähtsusega abi aruandluse kohustustes.

2) Peamised muudatused Euroopa Komisjoni määruses (EL) 2023/2832:

- * Ülemmäära tõstmine ettevõtte kohta 500 000 eurolt 750 000 eurole kolme aasta jooksul, et võtta arvesse inflatsiooni.
- * Kolmeaastast ajavahemikku hakatakse vaatama jooksvalt ja mitte enam majandusaasta põhiselt.
- * Liikmesriikidele kohustuse kehtestamine registreerida vähese tähtsusega abi riiklikul või ELi tasandil kehtestatud keskregistris alates 1. jaanuarist 2026, vähendades sellega ettevõtete aruandluskohustust.
- * Muudatusi on tehtud ka vähese tähtsusega abi aruandluse kohustustes.

Muudatuste loetelu ei ole siiski ammendav, kuivõrd Euroopa Komisjoni määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõigis liikmesriikides vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 288 lõikele 2. Ka kõik komisjoni määrustes toimuvad muudatused on samuti otsekohalduvad, kui komisjoni määruses endas pole sätestatud teisti.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse riigihalduse ministri 29. mai 2018. a määrust nr 26 „Väikesaarte programm“.

Eelnõu muudetakse määruse § 8 lõikeid 1 ja 4. ja asendatakse senised viited Euroopa Komisjonile (EL) nr 1407/2013 viitega komisjoni määrusele (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2831, 15.12.2023) ja viited komisjoni määrusele (EL) nr 360/2012 viidetega komisjoni määrusele (EL) 2023/2832 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2832, 15.12.2023) tähenduses.

Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 alusel ühele ettevõtjale antud vähese tähtsusega abi koos käesoleva määruse alusel taotletava toetusega ei tohi toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 300 000 eurot. Komisjoni määruse (EL) 2023/2832 järgi ei tohi abi koos toetusega ületada 750 000 eurot.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse Riigihalduse ministri 26. veebruari 2020. a määrust nr 7 „Kohaliku omavalitsuse hoonete energiatõhusaks muutmiseks antava toetuse kasutamise tingimused ja kord“.

Eelnõu muudetakse määruse § 1 lõike 4 sõnastust. Muudatuse kohaselt, kui määruse alusel antav toetus on käsitatav vähese tähtsusega abina Euroopa komisjoni määruses (EL) 2023/2832 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2832, 15.12.2023) tähenduses, järgitakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut. Samuti asendatakse § 8 lõike 4 punkt 5 ja § 15 punktis 15 viited komisjoni määrusele (EL) nr 360/2012 viidetega komisjoni määrusele (EL) 2023/2832.

Määruse § 6 lõiget 8 muudetakse lähtuvalt komisjoni määrusest (EL) 2023/2832, mille kohaselt üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavale ettevõtjale ei tohi vähese tähtsusega abi koos käesoleva määruse alusel taotletava toetusega kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 750 000 eurot.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse riigihalduse ministri 28. veebruari 2022. a määrust nr 11 „Kohaliku omavalitsuse hoonete energiatõhusaks muutmiseks antava toetuse kasutamise tingimused ja kord“.

Eelnõu muudetakse määruse § 1 lõike 4 sõnastust. Muudatuse kohaselt, kui määruse alusel antav toetus on käsitatav vähese tähtsusega abina Euroopa komisjoni määruses (EL) 2023/2832 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2832, 15.12.2023) tähenduses, järgitakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut. Samuti asendatakse § 8 lõike 4 punkt 5 viide komisjoni määrusele (EL) nr 360/2012 viitega komisjoni määrusele (EL) 2023/2832.

Määruse § 6 lõiget 8 muudetakse lähtuvalt komisjoni määrusest (EL) 2023/2832, mille kohaselt üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavale ettevõtjale ei tohi vähese tähtsusega abi koos käesoleva määruse alusel taotletava toetusega kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 750 000 eurot.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse riigihalduse ministri 8. detsembri 2020. a määrust nr 49 „Kohaliku omavalitsuse üksustele liginullenergiahoonete ehitamiseks antava toetuse kasutamise tingimused ja kord“.

Määrusega muudetakse § 1 lõike 4 sõnastust. Muudatuse kohaselt, kui määruse alusel antav toetus on käsitatav vähese tähtsusega abina Euroopa komisjoni määruses (EL) 2023/2832 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2832, 15.12.2023) tähenduses, järgitakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut. Samuti asendatakse § 1 lõikes 7 ja § 10 lõike 4 punktis 5 viide komisjoni määrusele (EL) nr 360/2012 viitega komisjoni määrusele (EL) 2023/2832 ja § 1 lõikes 7 ning § 8 lõikes 9 asendatakse viited komisjoni määrusele (EL) nr 1407/2013 viitega määrusele (EL) 2023/2831.

Määruse § 8 lõiget 2 muudetakse lähtuvalt komisjoni määrusest (EL) 2023/2832, mille kohaselt üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavale ettevõtjale ei tohi vähese tähtsusega abi koos käesoleva määruse alusel taotletava toetusega kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 750 000 eurot.

Eelnõu §-ga 5 muudetakse riigihalduse ministri 16. märtsi 2023. a määrust nr 15 „Maakonna arengustrateegia elluviimise toetuse tingimused ja kord“.

Määrusega muudetakse § 1 lõike 7 sõnastust. Muudatuse kohaselt, kui määruse alusel antav toetus on käsitatav horisontaalse vähese tähtsusega abina, kohaldatakse Euroopa Komisjoni määruses (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2831, 15.12.2023), või komisjoni määruses (EL) 2023/2832 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2832, 15.12.2023) ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut.

Määruse § 1 lõikes 11 või § 11 lõike 9 punktides asendatakse viited komisjoni määrusele (EL) nr 1407/2013 vastavalt viitega määrusele (EL) 2023/2831 ja viited komisjoni määrusele (EL) nr 360/2012 viitega (EL) 2023/2832.

Määruse § 11 lõike 9 punkti 1 muudetakse lähtuvalt Euroopa Komisjoni määrusest (EL) 2023/2831, mille alusel ühele ettevõtjale antud vähese tähtsusega abi koos käesoleva määruse alusel taotletava toetusega ei tohi toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 300 000 eurot.

Muudetakse ka määruse § 11 lõike 9 punkti 4, mille kohaselt üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavale ettevõtjale ei tohi Euroopa komisjoni määruse (EL) 2023/2832 alusel antav vähese tähtsusega abi koos käesoleva määruse alusel taotletava toetusega kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 750 000 eurot.

Eelnõu §-ga 6 muudetakse riigihalduse ministri 29. märtsi 2023. a määrust nr 20 „Täiendava piirkondliku arendustoetuse andmise tingimused ja kord“.

Määrusega muudetakse § 8 lõige 1 sõnastust. Muudatuse kohaselt, kui määruse alusel antav toetus on käsitatav horisontaalse vähese tähtsusega abina Euroopa komisjoni määruse (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2831, 15.12.2023), tähenduses, järgitakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut. Määruse § 8 lõigetes 2–5 asendatakse viited komisjoni määrusele (EL) nr 1407/2013 viidetega (EL) 2023/2831.

Määruse § 8 lõiget 7 muudetakse lähtuvalt Euroopa Komisjoni määrusest (EL) 2023/2831, mille kohaselt, kui taotluses märgitud toetus kvalifitseerub horisontaalseks vähese tähtsusega abiks, kontrollib MARO riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrist, et vähese tähtsusega abi koos käesoleva määruse alusel taotletava toetusega ei ületaks toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul 300 000 eurot.

Eelnõu § 7 muudetakse riigihalduse ministri 13. aprilli 2020. a määrust nr 13 „Ida-Virumaa ettevõtlust edendavate spordi- ja kultuuriürituste toetuse andmise tingimused ja kord“.

Määrusega muudetakse § 1 lõige 4 sõnastust. Muudatuse kohaselt, kui määruse alusel antav toetus on käsitatav horisontaalse vähese tähtsusega abina Euroopa komisjoni määruse (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2831, 15.12.2023) (edaspidi VTA määrus), tähenduses, järgitakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut.

Määruse § 3 lõige 4 muudetakse lähtuvalt Euroopa Komisjoni määrusest (EL) 2023/2831, mille kohaselt, kui toetus loetakse vähese tähtsusega abiks VTA määruse mõistes, kontrollib toetuse andja riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrist, et vähese tähtsusega abi koos antud määruse alusel eraldatava toetusega ei ületaks toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul 300 000 eurot. Vähese tähtsusega abi andmisel arvestatakse VTA määruse artiklis 5 sätestatud erinevateks eesmärkideks antava vähese tähtsusega abi kumuleerimisreegleid.

Eelnõu § 8 sätestab eelnõu rakendamise tähtaja.

Euroopa Komisjoni määrused on siseriiklikku õigusesse otsekohalduvad, mistõttu tuleks ka andud eelnõuga seotud muudatusi rakendada alates 1.01.2024. Komisjoni vähetähtsa abi määrustes (EL) 2023/2831 ja (EL) 2023/2832 ühtlasi ette nähtud pooleaastane üleminekuperiood, mille jooksul võib siseriiklikult kohaldada veel varem kehtinud komisjoni määrust, kuid arvestades, et komisjoni määrustes ettenähtud muudatused on valdaval juhul varasemaga võrreldes muutunud soodsamaks ja meetmete rakendamisel on muudatuste tagasiulatuva kohaldamisega võimalik arvestada. Kuna 1.01.2024 kehtib komisjoni uus vähetähtsa abi määrus, siis on õigustatud lähtuda tingimustest, mis on sätestatud uues vähetähtsa abi määrukses, et vältida segadust nii abi andjatele kui abi saajatele seoses erinevatele taotlejatele erineva vähetähtsa abi määruuse. Kõikide taotluste rahuldamisel uuest vähetähtsa abi määruusest lähtumisel peaks parimal moel tagama võrdse kohtlemise ja seejuurdes ka siseriikliku õiguse kooskõla komisjoni määrustega. See ei tähenda, et antav toetus peab suurenema, vaid toetus kujuneb jätkuvalt lähtuvalt meetmest ja võib jääda väiksemaks kui on maksimaalne VTA ülempiir.

Nende taotlejate kohta, kes vähendasid abisummat, et see vastaks vana VTA määrus ülemmäärale, kuid uue VTA määruuse alusel võiksid saada rohkem toetust, võib teha abi andmise otsust muuta – kui taotleja selleks soovi avaldab. Kui see meetme tingimuste kohaselt ei ole võimalik, siis jäävad kehtima eelmise VTA määruuse alusel tehtud otsused.

Käesoleva eelnõu vaatest on oluline tagada võrdne kohtlemine taotlejate vahel, mistõttu juhul, kui meetmes on pooleli olev voor, mis on saanud algusel ennem 1.01.2024 ning kus vähetähtsa abi tingimustele ja korrale üleminek ei kujune taotlejatele soodsamaks või ei ole võimalik kõigile taotlejatele samaväärsel viisil oma taotluste uuendamist pakkuda, tuleks selle vooru toetuse taotlustele kohaldada menetluse alguses kehtinud redaktsiooni.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamise aluseks on riigiabi ja vähese tähtsusega abi reguleeriva Euroopa Liidu õigusega ja arvestab komisjoni määrusega (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023) ja arvestab komisjoni määrusega (EL) 2023/2832 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2832, 15.12.2023).

Muus osas ei oma eelnõu Euroopa Liidu õigusega otsest puutumust.

4. Määruuse mõjud

Muudatusega ei lisandu täiendavaid mõjusid meetme rakendamisel, kuivõrd eelnõu viiakse Euroopa komisjoni määrustega kooskõlla. Eelnõuga asendatakse viited Euroopa Komisjoni määrusele nr 1407/2013, viitega komisjoni määrusele (EL) 2023/2831 ja viide Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 viitega komisjoni määrusele (EL) 2023/2832. Peamised antud toetusmeetet puudutavad muudatused on vähese tähtsusega abi ülemmäära tõstmine ettevõtte kohta 200 000 eurolt (kehtis alates 2008. aastast) 300 000 eurole kolme aasta jooksul, et võtta arvesse inflatsiooni. Üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi määr tõuseb 500 000 eurolt 750 000 eurole. Ka arvestatakse kolmeaastast ajavahemikku edaspidi jooksvalt, mitte enam majandusaasta põhiselt.

5. Määruuse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruuse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõuga ei kaasne riigieelarvele kulusid ega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. Määrust rakendatakse tagasiulatuvalt alates 1.01.2024 tulenevalt Euroopa komisjoni määruste (EL) 2023/2831 ja (EL) 2023/2832 jõustumisest 1.01.2024.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu väljatöötamisse on olnud kaasatud Riigi Tugiteenuste Keskus. Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostöölastamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele, Riigikantseleile, Rahandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.